

Wysakowska, Beata

"85-lecie studiów w zakresie farmacji i 25-lecie studiów w zakresie analityki medycznej w Poznaniu. Księga pamiątkowa", pod red. Anity Magowskiej, Poznań 2005 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 51/2, 274-276

2006

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

85-lecie studiów w zakresie farmacji i 25-lecie studiów w zakresie analityki medycznej w Poznaniu. Księga pamiątkowa. Pod redakcją Anity M a g o w - s k i e j . Poznań 2005 Seria wydawnicza Wydziału Farmaceutycznego i Oddziału Analityki Medycznej im. Karola Marcinkowskiego. Farmacja i Analityka Medyczna w Poznaniu. 386 s., il.

Z dużym zainteresowaniem należy odnotować ukazanie się książki dokumentująca historię Wydziału Farmaceutycznego w Poznaniu. Monografia ta zapoczątkowała serię wydawniczą Wydziału Farmaceutycznego i Oddziału Analityki Medycznej im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu zatytułowaną *Farmacja i Analityka Medyczna w Poznaniu* i stanowi jej pierwszy tom.

Jest to praca zbiorowa, składa się z 7 rozdziałów. Przyglądając się omawianej rozprawie należy podkreślić jej rozległą tematykę. W publikacji przedstawiono zmienne losy rozwijającej się uczelni która pomimo wielu restrukturyzacji, trudnych warunków lokalowych, słabego wyposażenia laboratoryjnego rozwijała nowoczesne kierunki badawcze. Szybko stała się znaczącym centrum naukowej farmacji w Polsce i cieszyła się zainteresowaniem studentów.

Studia farmaceutyczne w ośrodku poznańskim datują się od 1919 r. Utworzono wtedy Studium Farmaceutyczne przy Wydziale Filozoficznym. Początkowo kierował nim Adam Jurkowski, drugim pracownikiem naukowym był Stanisław Biernacki, od 1920 także Konstanty Hrynakowski. W październiku 1920 r. Studium zostało przekształcone w Oddział Farmaceutyczny. Jego dyrektorem przez 16 lat był wybitny chemik – profesor Konstanty Hrynakowski, który bez tradycji i zaplecza zorganizował akademickie studia farmaceutyczne. Opracował on oryginalny program nauczania stawiający studentom wyższe wymagania niż w innych polskich uczelniach farmaceutycznych. Studia farmaceutyczne oparł na naukach przyrodniczych z uwzględnieniem matematyki. Przy Katedrze Chemii Farmaceutycznej utworzył on nowatorską pracownię stopów, której prace miały nowatorskie znaczenie przy tworzeniu nowych leków. Dla celów dydaktycznych, dokumentacyjnych i badawczych zorganizował pierwsze w kraju Muzeum Przemysłu Farmaceutycznego, zawierające zbiór surowców i preparatów produkowany przez polski przemysł farmaceutyczny. Od 1924 r. studia były czteroletnie, co też było wyjątkowe w ówczesnym kształceniu farmaceutów. Wydział Farmaceutyczny w Poznaniu powstał dopiero w 1947 r. Jego pierwszym dziekanem został profesor Jan Dobrowolski. W 1949 r. Wydział Farmaceutyczny wyodrębniono z Uniwersytetu Poznańskiego i połączono z Akademią Lekarską, którą w 1950 r. przemianowano na Akademię Medyczną. W 1979 r. na Wydziale Farmaceutycznym powstał Oddział Analityki Medycznej z odrębnym pięcioletnim programem nauczania.

Dzięki badaniom Jana M. Dobrowolskiego oraz Wacława Strażewicza uczelnia stała się znaczącym ośrodkiem badań nad lekiem naturalnym prowadzącym

badania z zakresu fitochemii oraz morfologii roślin leczniczych. W roku 1958 powstał tam jedyny w kraju kierunek zielarski. Inne nowoczesne kierunki dotyczyły biochemii i analityki medycznej (kształcenie z tego przedmiotu rozpoczęto w 1971 r. a w 1979 r. utworzono Oddział Analityki Medycznej), farmacji klinicznej (w roku 1972 powstała Pracownia Farmacji Klinicznej, przekształcona w 1978 r. w Zakład Farmacji Fizycznej), syntezy i analizy leków.

W pierwszym rozdziale redaktor serii Anita Magowska omówiła tradycję i współczesność uczelni. Przedstawiła dokonania profesorów, którzy przyczynili się do jego utworzenia, zakres prac badawczych od momentu powstania uczelni do chwili obecnej, kolejne reorganizacje, strukturę katedr i zakładów naukowych, również współpracę międzynarodową oraz współpracę uczelni ze środowiskiem aptekarzy.

Następne rozdziały dotyczyły szczegółowej tematyki. W rozdziale drugim zamieszczono wspomnienia i sprawozdania dyrektorów Studium i Oddziału Farmaceutycznego oraz dziekanów Wydziału Farmaceutycznego. Kolejny rozdział zawiera wspomnienia prodziekanów Oddziału Analityki Medycznej.

Rozdział czwarty szeroko dokumentuje prace naukowe i dydaktyczne poszczególnych katedr i zakładów. Zamieszcza listę pracowników zatrudnionych w przeszłości i aktualnie, wykaz prac doktorskich i habilitacyjnych, a także prace badawcze katedr.

Kolejny rozdział dotyczy kształcenia podyplomowego.

Interesujące są wspomnienia uczonych i absolwentów uczelni (rozdział VI), dzięki którym czemu utrwalono pamięć o ludziach pracujących twórczo w zakresie nauk farmaceutycznych m. in. Konstantego Hrynakowskiego, Jana M. Dobrowolskiego, Franciszka Adamanisa czy Teodora Kikty. Stanowią one przedruki dokumentów archiwalnych i mało znanych publikacji.

W książce opisano działalność organizacji studenckich i dziekanatu Wydziału Farmaceutycznego. Wymieniono również zasłużonych nauczycieli akademickich poznańskiej farmacji upamiętnionych w Poznaniu i innych miastach (rozdział VII).

Reasumując należy stwierdzić, że publikacja ma dużą wartość historyczną i dokumentacyjną. Podaje liczne źródła i stanowi cenny wkład do poznania dziejów nauk farmaceutycznych w Polsce XX wieku. Słowa uznania należą się również stronie edytorskiej książki – zamieszczono wiele ilustracji, które dobrze prezentują omawianą tematykę. Publikacja zasługuje na uwagę i zainteresowanie historyków nauki i oświaty. Jest to kolejna monografia prezentująca historię akademickiej farmacji w Polsce¹.

Przypis

¹ W 2002 roku ukazała się monografia prezentująca historię Wydziału Farmaceutycznego Uniwersytetu Wrocławskiego. Zob. *Historia Wydziałów Lekarskiego i Farmaceutycznego oraz Akademii Medycznej we Wrocławiu w latach 1702–2002*. Wrocław 2002.

Beata Wysakowska
Instytut Historii Nauki PAN
(Warszawa)

NOWOCZESNE OPRACOWANIE HISTORII FARMACJI

Rudolf Schmitz: *Geschichte der Pharmazie*. Band II. *Von der früheren Neuzeit bis zur Gegenwart*. Von Christoph Friedrich und Wolf-Dieter Müller-Jahnke. Govi – Verlag Eschborn 2005.

Wielkim wydarzeniem dla środowiska farmaceutycznego jest ukazanie się książki, omawiającej w sposób encyklopedyczny rozwój i problemy farmacji w okresie od 1500 do 2000 r. Publikacja ta, licząca 1250 stron, poświęcona jest wprawdzie farmacji niemieckiej, ale opisane tam sytuacje miały też miejsce w naszym aptekarstwie. W literaturze światowej nie było dotąd dzieła, któreby w sposób nowoczesny i wyczerpujący przedstawiło złożoną problematykę dystrybucji i produkcji leków, rolę ludzi zaangażowanych w te czynności, wpływ czynników politycznych i społecznych, kultury, nauki, gospodarki i techniki na rozwój i sytuację farmacji na przestrzeni wieków.

Zamysł opracowania nowoczesnego dzieła, dotyczącego historii farmacji, powziął w latach osiemdziesiątych ubiegłego stulecia prof. Rudolf Schmitz, dyrektor Instytutu Historii Farmacji w Marburgu. Miało ono składać się z 2 tomów, obejmujących czasy najdawniejsze do współczesnych. Nagła śmierć profesora w 1992 r. przeszkodziła mu w realizacji tego zamiaru. Ukazał się tylko tom pierwszy, a drugi przygotowali już jego następcy w Instytucie Historii Farmacji w Marburgu, dyrektor prof. dr hab. Christoph Friedrich oraz prof. dr hab. Wolf-Dieter Müller – Jahnke.

Omawiany drugi tom dzieła przedstawia w bardzo szerokim zarysie problematykę leku, aptekarstwa i nauk farmaceutycznych od początku czasów nowożytnych do czasów współczesnych. Ten bogaty w wydarzenia czasookres został podzielony na dwie części. Pierwszy rozdział obejmuje dzieje farmacji od renesansu do baroku i oświecenia. Natomiast drugi rozdział – okres nowożytny po czasy najnowsze, czyli od 1789 do 2000 r.

Farmacja w czasach renesansu, której dzieje otwierają karty książki, to okres wielkich wydarzeń w historii kultury, nauki, medycyny, gospodarki i społeczeństw. Okres ten charakteryzuje fascynacja kulturą antyczną oraz filozofią